

Proeuropejski rząd w Mołdawii

Kamil Całus

6 sierpnia br. parlament mołdawski głosami 61 posłów (na 101) przegłosował wotum zaufania dla większościowego rządu proeuropejskiej i opowiadającej się za reformami Partii Działania i Solidarności (PAS). Na jego czele stanęła premier Natalia Gavrilița. Za nowym gabinetem głosowali posłowie z ramienia PAS. Przeciwko byli reprezentanci prorosyjskiego Bloku Socjalistów i Komunistów (w którego skład wchodzi Partia Socjalistów – PSRM – i Partia Komunistów – PCRM) oraz deputowani populistycznej Partii Șor.

Zgodnie z wygłoszonym przez Gavrilițę exposé nowy rząd w krótkoterminowej perspektywie ma się skupić m.in. na walce z trwającą pandemią COVID-19, w ramach której władze zapowiadają wsparcie dla służby zdrowia, masowe testy mieszkańców kraju oraz przeciwdziałanie dezinformacji (w tym tej dotyczącej szczepień). Przewiduje się także pomoc dla przedsiębiorców dotkniętych przez ograniczenia wprowadzone w związku z sytuacją epidemiczną. Drugim priorytetem rządu ma być konsekwentnie forsowana przez PAS reforma wymiaru sprawiedliwości oraz zaostrzenie walki z korupcją. Kolejna kluczowa kwestia to poprawa sytuacji materialnej społeczeństwa. W tym kontekście Gavrilița powtórzyła m.in. obietnicę (składaną przez jej ugrupowanie jeszcze w trakcie kampanii wyborczej) podwyższenia minimalnej emerytury z obecnych ok. 1200 do 2000 lei mołdawskich (odpowiednio ok. 55 i 95 euro). Wreszcie, premier zapowiedziała też nowelizację budżetu, która ma nie tylko zapewnić uczciwy podział środków publicznych, lecz także umożliwić Mołdawii podpisanie nowych umów kredytowych z MFW oraz uzyskanie pomocy finansowej ze strony UE. Nowy gabinet składać się będzie nie z dziewięciu (jak dotychczas), ale z trzynastu ministrów.

Komentarz

- Natalia Gavrilița uważana jest za jednego z najbliższych i najbardziej zaufanych współpracowników prezydenta Mai Sandu (po raz pierwszy w historii dwie najważniejsze funkcje polityczne w Mołdawii pełnią kobiety). Podobnie jak ona, Gavrilița także studiowała na Uniwersytecie Harvarda. W latach 2013–2015 pracowała jako sekretarz stanu w kierowanym wówczas przez obecną prezydent resorcie edukacji. Piastowała również funkcję ministra finansów w istniejącym od czerwca do listopada 2019 r. gabinecie Sandu. Po dymisji premiera Iona Chicu (związanego z prorosyjską partią socjalistów – PSRM) w grudniu 2020 r. prezydent dwukrotnie powierzała jej misję tworzenia rządu. Nominacja ta miała jednak znaczenie czysto symboliczne, gdyż parlament zdominowany był wówczas przez opozycyjnych wobec prezydenta socjalistów. Odrzucenie kandydatury Gavrilițy stanowiło jednak krok ku rozpisaniu przedterminowych wyborów parlamentarnych, do czego konsekwentnie dążyła Sandu.

- Gabinet Gavriliță złożony jest w większości z osób reprezentujących środowiska eksperckie oraz organizacje pozarządowe. Dotyczy to przede wszystkim resortów odpowiedzialnych za kwestie gospodarcze (w tym rolnictwo). Zdecydowana większość członków nowo powołanego rządu nigdy wcześniej nie kierowała jeszcze samodzielnie żadnym ministerstwem. Wyjątkami są wicepremier i szef mołdawskiej dyplomacji Nicu Popescu (który w 2019 r. stał już na czele MSZ w rządzie Sandu) oraz sama premier Gavriliță. Stanowisko ministra spraw wewnętrznych po raz pierwszy w historii kraju objęła kobieta – Ana Revenco, od lat zajmująca się walką z procederem handlu ludźmi oraz pomocą jego ofiarom (zjawisko to stanowi poważny problem w Mołdawii).
- Najtrudniejszym zadaniem stojącym przed nowym rządem będzie demontaż stworzonego jeszcze na przełomie XX i XXI wieku systemu, w ramach którego instytucje państwa wykorzystywane są jako instrument zabezpieczający interesy polityczne i finansowe mołdawskich elit. Fundamentem tego systemu jest głęboko skorumpowany wymiar sprawiedliwości, wykorzystywany na przestrzeni wielu ostatnich lat (szczególnie w czasie faktycznych rządów oligarchy Wład Plahotniuca między 2015 i 2019 r.) m.in. do zastraszania czy odsuwania od życia publicznego przeciwników politycznych i biznesowych oraz odbierania prywatnych przedsiębiorstw ich dotychczasowym właścicielom (tzw. rejderstwo). Do realizacji tego zadania niezbędna będzie głęboka lustracja sędziów i prokuratorów. Poważne wyzwanie stanowi też spełnienie obietnic socjalnych (poprawa warunków życia mieszkańców, wzrost wynagrodzeń etc.), co wymagać będzie wsparcia ze strony instytucji międzynarodowych. Nie ma wątpliwości, że uzyskanie niezbędnej do tego celu pomocy finansowej (szczególnie od MFW) wiązać się będzie z koniecznością wdrożenia niepopularnych społecznie reform. Realizację ambitnego programu naprawy utrudniać mogą jednak kwestie kadrowe. Choć na czele ministerstw stanęły osoby kompetentne i cieszące się zasadniczo dobrą opinią (tj. uznawane za uczciwe), to problemem może być znalezienie odpowiedniej liczby wyróżniających się podobnymi cechami specjalistów, niezbędnych do obsadzenia niższych i średnich stanowisk w poszczególnych resortach.
- Powołanie nowego, w pełni wspierającego obecną prezydent gabinetu umożliwi Sandu dokonanie zmian w mołdawskim korpusie dyplomatycznym. Do tej pory stanowiska ambasadorów obsadzane były nierzadko tak, by nie tyle realizować politykę zagraniczną rządu, ile wprost reprezentować interesy (polityczne, a niekiedy ekonomiczne) liderów i sponsorów partii będących u władzy. Wydaje się pewne, że Sandu zdecyduje się na wyznaczenie nowego przedstawiciela Mołdawii m.in. w Rosji (obecny ambasador i były poseł PSRM Vladimir Golovatiuc został w lipcu br. wezwany na konsultacje do Kiszyniowa – mołdawskie media spekulują, że dyplomata podejrzewany jest o molestowanie seksualne współpracowniczek). W najbliższym czasie dojdzie także do wymiany szefów placówek m.in. na Białorusi, Ukrainie czy w Niemczech, gdzie kadencje ambasadorów dobiegły końca. Na obsadzenie czekają również m.in. placówki w Wiedniu (w tym przy OBWE), Bukareszcie oraz przy ONZ.

ANEKS

Natalia Gavriliță (premier)

Urodziła się 21 września 1977 r. w wiosce Mălăiești (wówczas Mołdawia Socjalistyczna Republika Radziecka, obecnie na terenie nieuznanego Naddniestrza). W roku 2000

obroniła licencjat z prawa międzynarodowego na Państwowym Uniwersytecie Mołdawskim w Kiszyniowie, a w 2005 uzyskała magisterium z polityki publicznej na Uniwersytecie Harvarda. W latach 2007–2009 pracowała w Ministerstwie Gospodarki i Handlu Republiki Mołdawii jako szef Departamentu Prognoz Gospodarczych i Programów Rozwojowych oraz Dyrekcji ds. Koordynacji Polityki Zewnętrznej i Pomocy. W okresie od 2013 do 2015 r. Gavrilița piastowała funkcje sekretarza stanu i szefa gabinetu w Ministerstwie Edukacji, kierowanym wówczas przez Sandu. Była wtedy również dyrektorem wykonawczym finansowanego przez Bank Światowy Projektu Reformy Edukacji. Wcześniej, w latach 2009–2013 pracowała w Oxford Policy Management – zlokalizowanej w Wielkiej Brytanii międzynarodowej firmie konsultingowej zajmującej się kwestiami rozwoju krajów o niskich i średnich dochodach. W 2017 r. dołączyła do proeuropejskiej Partii Działania i Solidarności (PAS), której liderem była wówczas Sandu, i została wybrana na wiceprzewodniczącą ugrupowania. Od czerwca do listopada 2019 r. piastowała stanowisko ministra finansów w rządzie Sandu. W przedterminowych wyborach parlamentarnych w 2021 r. Gavrilița uzyskała mandat poselski z ramienia PAS.

Nicu Popescu (wicepremier, minister spraw zagranicznych i integracji europejskiej)

Urodził się 25 kwietnia 1981 r. W 2002 r. ukończył Moskiewski Państwowy Instytut Stosunków Międzynarodowych (MGIMO), a następnie studiował na Uniwersytecie Środkowoeuropejskim w Budapeszcie, gdzie uzyskał tytuł magistra, a później doktora stosunków międzynarodowych. W okresie od 2005 do 2012 r. pracował jako analityk i specjalista kolejno w Centre for European Policy Studies (Bruksela) oraz w European Council on Foreign Relations (Londyn). W roku 2010 oraz w latach 2012–2013 pełnił funkcję doradcy rządu mołdawskiego ds. polityki zagranicznej i integracji europejskiej. Od 2013 do 2018 r. był głównym analitykiem unijnego Instytutu Studiów nad Bezpieczeństwem (EUISS), zaś od czerwca do listopada 2019 r. kierował resortem spraw zagranicznych i integracji europejskiej w rządzie Sandu.